

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 11

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 1862 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 7-noyabrda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri

Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori

Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori

Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. profesor

Musayeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori

Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.,(PhD) TAQU katta o'qituvchisi

Djudi Smetana, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dotsenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH

Krissi Lyuis, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dotsenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH

Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dotsenti, Turkiya

Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Hakimov Nazar Hakimovich, PhD in Philology, Professor.

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyea Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay – Doctor of Economic Sciences, Professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich – Doctor of Technical Sciences, Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich – Doctor of Philosophy, Professor at TSUE
Isakov Janabay Yakubbayevich – Doctor of Philosophy, Professor at TSUE
Xalikov Suyun Ravshanovich – Candidate of Technical Sciences, Associate Professor at TSUA
Rustamov Ilhomiddin – Candidate of Technical Sciences, Associate Professor at Fergana State University
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich – Doctor of Philosophy, Associate Professor at TSUE
Kamilova Iroda Xusniddinovna – Doctor of Philosophy, Associate Professor at TSUE
G'afurov Doniyor Orifovich – Doctor of Philosophy (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich – Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor at Alfraganus University
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich – Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor at TSUE
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi – Doctor of Philosophy, Associate Professor at TSUE
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna – Senior Lecturer at TSUE
Babayeva Zuhra Yuldashevna – Independent Researcher at TSUE

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Iqtisodiyotning pul mablag'lari bilan ta'minlanganlik darajasini oshirish yo'llari.....	16
Sindarov Sherzod Egamberdiyevich, Yusupov Muxammadali Soxib o'g'li	
Driving economic growth through service exports.....	20
Rahimov Eshmurod Normuradovich	
Raqamli transformatsiya sharoitida jamoat tashkilotlarini boshqarishni takomillashtirishda jahon tajribasi.....	27
Raxmonov Abduxalil Rasulovich	
Raqamli marketing va mijozlar bilan ishlashning yangi usullari.....	31
Ummatov Avaz Muydinovich	
Soliq tushumlarini shakllantirish ko'rsatkichlari asosida soliq salohiyatini baholash usullari	35
Jo'raev Husan	
Bevosita soliqqa tortish darajasini ko'paytirish omillari.....	41
Qodirov Baxodir Qudratovich	
Tijorat banklarining xo'jalik subyektlari bilan amalga oshiriladigan muddatli valyuta operatsiyalarini rivojlantirish	47
Ibodullaeva Ma'rifat To'liqin qizi	
Tovarlarning monopol yuqori (past) narxlarini aniqlashni takomillashtirish masalalari.....	52
Mingboev Asqar Qandaharovich	
Bojxona faoliyatini transformatsiyalashtirishda innovatsion boshqaruvni takomillashtirishga oid xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	59
Ro'ziboyev Muhiddin Xushnudovich	
Harnessing foreign direct investment for sustainable economic growth in Central Asia: policy challenges and opportunities.....	63
Mukhammedova Azizakhon Ikromjon kizi	
Mintaqa innovatsion faoliyatida tavakkalchilikni boshqarishning o'ziga xos xususiyatlari.....	68
Sapayeva N.K.	
Examining Uzbekistan's foreign trade indicators	72
Berdivaliyeva Madina Komiljon qizi	
Yo'l bo'yidagi xizmat ko'rsatish infratuzilmasini baholash: xizmat sifati va transport xavfsizligini oshirish.....	78
Egamberduyev Odil Buriboyevich	
Роль инноваций в гибком управлении проектами.....	82
Касимова Наима Жахангировна	
Sug'urta bozorini tartibga solishni takomillashtirish yo'llari.....	87
Tursunova Maftuna Agzamovna	
Mintaqada turizm sohasini rivojlantirishda madaniy turizm resurslarining o'rni va roli	91
Ro'zmetov Baxodir Shomurotovich	
Sug'urta kompaniyalarining kapital bozoridagi emission faolligini oshirishning iqtisodiy asoslari	97
Shodmonova Munisa Nizamjon qizi	
Korxonaning tashqi bozorga chiqishida marketing strategiyasining samaradorligini baholash.....	104
Akramov Bo'ribek Faxriddin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxonalar innovatsion faoliyatini boshqarish	110
Saipova Dilnoza Shuxratovna	
Xalqaro standartlar asosida kapital qo'yilmalar hisobini takomillashtirish	114
Egamberdieva Salima Rayimovna, Bozorov Yashnarbek Xayrulla o'g'li	
Investitsiyalar samaradorligini baholash va ularga ta'sir etuvchi omillar tahlili.....	120
Jo'raev Paxlavonjon Usarovich	
Soliq qarzдорliklarini yuzaga kelishining ilmiy nazariy asoslari tadqiqi	127
Ostonaqulov Alisher Abdurashidovich	

Korxonalarni moliyaviy qo'llab-quvvatlash va ularga imtiyozlar berishni takomillashtirish masalalari.....	132
Z.T. Mirzayev	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxonalarda raqamli marketingning ahamiyati.....	139
M.Vohobjonova	
Положение электронной коммерции на международном и национальном уровнях	142
Абдуганиев Учкун Хабибулла угли, Орифбоев Озод Азатович	
Korporativ resurslardan samarali foydalanish orqali kichik biznes subyektlarini barqaror rivojlantirish va samaradorligini oshirish.....	148
Jalolova Muazzamxon Akbarjonovna	
Qishloq xo'jaligida kartoshka ishlab chiqarish funksiyasi.....	151
Avazmurodov Islom Nusratullo o'g'li, Muratov Shukrullo Abduraimovich	
Tovar-moddiy resurslar harakati bo'yicha logistik muammolar va ularni bartaraf etishning samarali yechimlari	155
Sherzod Xolmurodovich Pardayev	
Ta'lim va ilm-fan sohasida inson kapitali konsepsiyasining amalga oshish bosqichlari yo'nalishlari.....	159
Nasretdinova Aziza Adxamjonovna , Bozarov Elyor Boboqulovich	
Влияние цифровой валюты центральных банков (CBDC) на международную торговлю и финансовые отношения: Анализ и перспективы	164
Номозали Хайдаров	
Raqamli transformatsiya va tadbirkorlik: kichik biznes uchun yangi imkoniyatlar va chora-tadbirlar	167
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich, TDIU magistranti	
O'zbekiston respublikasida aholini samarali ish bilan ta'minlash istiqbollari.....	172
Raxmatullayeva Shahnoza Xamidovna, Sadriddinova Sevinchxon Sadriddin qizi	
Aylanma mablag'lar aylanuvchanligini tezlashtirishning asosiy yo'llari	179
Fayziyev Oybek Raximovich	
Mintaqada to'qimachilik sanoatining iqtisodiy holati tahlili (Xorazm viloyati misolida)	185
Xudoyorova M.O	
Мировой опыт стратегического управления финансовыми ресурсами акционерных обществ.....	190
Абдалиев Айдос Бахтиярович	
Sug'urta faoliyatida axborot jarayonlarini vtomatlashtirishning nazariy asoslari.....	196
Shakirov O'tkirbek Taxirovich	
Yerlardan maqsadli foydalanishni aniqlash uslubi.....	199
Yunusov Begench Mavlanberdievich	
Iqtisodiyotda real sektorning ahamiyati va uning rivojlanishi.....	204
Amirqulov Umarali Akram o'g'li	
Yashil iqtisodiyotni baholash amaliyoti va indikatorlari	208
Feruza Raxmatova Yusupjanovna	
O'zbekistonda korxonalarni boshqarishda raqamli texnologiyalardan qo'llash yo'nalishlari	213
Qo'chqorov Tohir Safarovich, To'ychiyev Akmaljon Abdulatif o'g'li	
Agroklastarlarning tadbirkorlikni rivojlantirishdagi ahamiyati	219
Qurbonov Alisher Boboqulovich	
"Yashil" Iqtisodiyotni rivojlantirishda turizmga investitsiyalarning roli.....	224
Azimov Olimjon Orifovich	
Raqamli texnologiyalar asosida aholini ro'yxatga olish jarayonlarini samarali tashkil etish	236
Annazarova Barno Rustamovna	
Qishloq xo'jaligida sug'oriladigan yerlar unumdorligini oshirishni iqtisodiy rag'batlantirishning dolzarb masalalari.....	242
Isaxanov Muslimjon Ma'rifjon o'g'li	

Logistika va uning sanoat mahsulot ishlab chiqarish tannarxiga ta'sirini kamaytirish	246
Zokirjonov Asadbek Otabek o'g'li	
Sug'urta kompaniyalari moliyaviy risklarini baholash	249
Baymuratova Gulirayxon Tursunbaevna	
Tadbirkorlik salohiyati tushunchasining rivojlanish bosqichlari	255
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Qishloqlarning resurs salohiyati iqtisodiy kategoriya va iqtisodiyotning agrar sektorini rivojlantirishning zaruriy sharti sifatida	260
Tursunpo'latov Farxodjon Xoshimjon o'g'li	
Kommunal xizmatlarni rivojlantirishda xorij tajribasidan foydalanish	265
Mardanova Mohidil Otabek qizi	
Analysis of factors affecting the sustainable development of transport networks in Khorezm	269
Karimboev Dilshod Davronbek o'g'li	
Tijorat banklari moliyaviy boshqaruv tizimini tashkiliy mexanizmini takomillashtirish	274
Lutfullo Xalimovich Qadirov	
Использование социальных сетей как инструмента маркетинга для фермеров	278
Назарова Гулрух Умаржонова	
O'zbekiston transport-logistika tizimida logistika samaradorligi indeksi (LPI) va uning tadbirkorlik subyektlari faoliyatidagi ahamiyati	283
Ismoilov Narimonjon No'monjon o'g'li	
Davlat maqsadli dasturlarini imtiyozli kreditlash tizimining mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishidagi o'рни	287
Shodiyev Shuhrat Sunnat o'g'li	
O'zbekistonda potensial YaIM.ning ekonometrik tahlili	293
Djabbarov Raximjon Abdullaevich	
Tibbiyot muassasalarini kafolatlangan tibbiy xizmatlar paketi asosida moliyalashtirish tizimini takomillashtirish masalalari	298
Muxammadiev Ramz Zoirjon o'g'li	
Стратегии развития медицинских организаций в Узбекистане	313
Исломбек Умиров	
Kambag'allikka qarshi kurashning falsafiy va ijtimoiy asoslari: Tarixiy tahlil	321
Iloxmjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
Innovatsion loyihalar va startaplarni moliyalashtirishda venchur fondlarining ahamiyati	329
Atamuradov Sherzod Akramovich	
Reforms in higher education institutions of the republic of uzbekistan	334
Gafurov Anvar Bazarbayevich	
Namangan viloyati qurilish materiallari ishlab chiqarish korxonalarining faoliyati samaradorligini ta'minlash holati va tahlili	343
Ibrogimov Sherzodbek Xalimjon o'g'li	
Increasing the innovation potential of construction materials industry enterprises	350
Kurbanova Shaxnoza Yuldashbayevna	
Jahon savdo tashkiloti doirasida to'qimachilik mahsulotlarining xalqaro savdosi	356
Nurboyev Jaloliddin Mamadiyevich, Abduvohidov Behzod	
Farg'ona vodiysida turizm xizmatlarining rivojlanish tendensiyalari tahlili	361
Mamatqulov Zarifbek Sharifjonovich	
Qishloq xo'jaligida investitsiya faoliyatini moliyalashtirishni takomillashtirish chora-tadbirlari	366
Ko'chqarov Fayzullo Abdujabborovich	
Tarkibiy o'zgarishlar sharoitlarida xo'jalik yurituvchi subyektlarda investitsiyalarni faollashtirish	376
M.J.Nabiyeva	
O'zbekistonda aholi omonatlari va ularni kafolatlash tizimi	382
Xakimov Zohid Norbo'tayevich	

Взаимодействие образования и бизнеса с элементами дуального образования	389
Баходурова Сулхия Азизхожаевна, Акрамова Зарринахон Башировна, Ли Марина Рудольфовна, Ромашкин Роман Анатольевич, Мухтарова Доната Равshanбековна	
O'zbekistonda yashirin iqtisodiyot darajasini qisqartirishda samarali yondoshuv.....	396
Bobojonov Azimjon Akmal o'g'li	
To'qimachilik sanoati korxonalarida innovatsion rivojlanish strategiyalarini takomillashtirish zaruriyati.....	403
Sarimsafov Doniyor Xomidovich	
Xorazm viloyatida hududiy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish darajasini baholash	409
Madraximov Kaxramon Egamberganovich	
O'zbekistonda aholini uy-joy bilan ta'minlashdagi murakkabliklar va ularning yechimlari.....	414
Xannarov Komiljon Karimovich	
Elektron hukumatdan smart hukumatga	419
Abidov Abdujabbar Abduxamidovich	
Tadbirkorlik va kichik biznesni rivojlanishi va samaradorligining nazariy-uslubiy asoslar	426
Axtova Shahnoza	
O'zbekistonda banklar faoliyatini tartibga solishning zamonaviy mexanizmlari	432
Abdullaev Suyun Artikovich	
Raqamli transformatsiya va hududlarning inklyuziv iqtisodiy o'sishini ta'minlash yo'llari.....	436
Zokirova Bahora Zokir qizi	
Market research strategies in the global tech industry: a comparative study of apple, samsung, and huawei	440
Abbos Ruzmamatov	
Strategic analysis of innovation development in manufacturing enterprises: approaches, challenges, and future perspectives.....	444
Musayeva Shoirazimovna	
Kichik biznes subyektlarini raqobatbardoshligini oshirishda moliyalashtirish texnologiyasi	452
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
Boshqarish jarayonlarini samaradorligini oshirish orqali iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash	459
Xo'jamurodov Asqarjon Jalolovich, Usmonov Suxrob Zayniddin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyotda axborot texnologiyalarining o'rni: amalga oshirish imkoniyatlari va kelajak istiqbollari	469
Kurbanov Farrux Uktamovich	
Kichik biznes uchun investitsion muhit jozibadorligining ko'rsatkichlari tahlili	469
Jurayev Elyorbek Sobirjon o'g'li, Nabiyeva Muhabbat Djabirxanovna	
Fiskal va monetar siyosatni muvofiqlashtirishda inflyatsiya ko'rsatkichining ekonometrik tahlili	475
Hakimov Hakimjon Abdullo o'g'li	
Bandlikni ta'minlashning moliyaviy mexanizmini takomillashtirish	479
Karimjonov Muhammadrasul To'liqinjon o'g'li	
O'zbekiston mintaqalarida turizmni rivojlantirishni boshqarishda davlat-xususiy sherikligi mexanizmidan foydalanishning konseptual modelini ishlab chiqish	485
Mamayusupova Dilovarxon Begmatovna	
O'zbekiston mintaqalarida turizmni rivojlantirishni boshqarishda davlat-xususiy sherikligi mexanizmidan foydalanishning konseptual modelini ishlab chiqish	485
Mamayusupova Dilovarxon Begmatovna	
Аутсорсинг и рост сферы услуг: воздействие на занятость (практика США)	494
Назаров Зиёвуддин Шарофиддинович	
Restoran xizmatlari sohasi ijtimoiy-iqtisodiy samaradorligini oshirishda marketingning zamonaviy konsepsiyalarini qo'llash.....	501
Ibodov Kamoliddin Mamatqulovich	
The revenue manager in the hospitality industry	507
Kalandarova Gulnoza	

Davlat moliyaviy nazoratini joriy etilishi bo'yicha ayrim xorijiy davlatlar tajribalari	510
B.Turabov	
Barqaror rivojlanishni ta'minlashning hududiy xususiyatlari.....	517
Baxtiyorova Dildora	
Elektr energiyasi samaradorligini yaxshilashga innovatsion va strategik yondashuvlar.....	521
Doliyev Shoxabbos Qulmurot o'g'li	
Don maxsulotlari sifat ko'rsatkichlariga sovuq konditsionerlash tizimini samaradorligini tahlil qilish	525
Yusupov Azamat Alijonovich, Akramova Gulhayo Abidovna	
O'zbekistonda tijorat banklarini rivojlantirish va transformatsiya qilish istiqbollari	532
Mutalova Mohira	
Optimizing crisis-handling mechanisms in commercial banks	537
Muydinov Muhammadsardor Abdukayum ugli	
Ochiq bank (open banking) faoliyatining xalqaro tajribasi va o'zbekistonda qo'llanilishi	541
Xoshimov Elmurod Abdusattorovich, Abduvahobov Shohruh Xolmo'min o'g'li	
Mikrosug'urtaning kichik biznes risklarini sug'urtalashning innovatsion mexanizmi sifatidagi ahamiyati	549
Tuxtamishev Shodimurod Qurbonboyevich	
Agroklastarlarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish	553
Topildiev Soxibjon Raximjonovich, Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna	
Econometric analysis and adjustment of agricultural production processes.....	563
Makhambetova Uringul	
The importance of investing investment in fixed capital.....	568
Sindarov Sherzod Egamberdiyevich, Ruzimatov Sanjarbek Qosimjon ugli	
Kichik biznes iqtisodiy samaradorligini oshirishda kasanachilik va mahalliy yetkazib beruvchilarni rivojlantirish	573
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlari bozorining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	577
Zaidov Islom Ibragimjonovich	
Respublika iqtisodiyotining innovatsion salohiyati va undan foydalanish.....	583
Olchinboyev Otabek Abdusamad o'g'li	
Математическое моделирование забойки при использовании вв с экспоненциальным внешнем воздействием	587
Джураева Нодира Мурадullaевна	
Kichik biznes subyektlari faoliyatini moliyaviy ta'minoti masalalari.....	593
Aymurzaeva Gulnaz Puxarbaevna	
Logistika harajatlarini optimallashtirish shartlari.....	598
N.B. Shanazarova	
G'o'zaning yangi tizmalari tolasining sifat ko'rsatkichlari	603
X.A.Boltabaev, X.A.Mamadjonov	
Aholi turmush darajasi baholashda daromadlarning ahamiyati	607
Tursunov Farxod Baxodir o'g'li, Qambarov Bahriddin Panji o'g'li	
Xodimlar bilan hisob-kitoblar hisobining nazariy va normativ-huquqiy asoslari.....	618
Ametova Nasiba Danilovna	
Nodavlat notijorat tashkilotlar boshqaruvida zaifliklar	622
Odilbekova Dilnoza Murataliyevna	
Respublika iqtisodiyotida oziq-ovqat sanoatini rivojlanish tendensiyalari	626
Baxritdinov Sherzodbek Bahodirovich	
Qurilish materiallari sanoati korxonalari raqobatbardoshligini oshirishning xorijiy ilg'or davlatlar tajribasi	631
Qaxxorov Shoxruxbek Shavkatjon o'g'li	
Порядок аудита лизинговых операций	636
Турсунов Улугбек Сативолдиевич	

Fond bozorida aksiyalar muomalasi tahlili.....	641
Quvondiqov Muhammad Quvondiqovich	
Низкоуглеродное развитие: ключевой фактор устойчивого развития в узбекистане и мировом контексте	646
Исламов Шохзод Шухрат ўғли	
Устойчивое управление ресурсами: роль государственного управления, квоты на природные ресурсы и производительности энергии.....	653
Ибрагимов Захид Тахирович	
Milliy iqtisodiyotda sanoat korxonalarning moliyaviy barqarorligini ta'minlash va rivojlantirish usullari.....	661
Yuldashev Fozil Turapovich	
Food security problems.....	667
Shukurov Tohirjon Izzatullo o'g'li	
Waste management in the dairy industry	669
Shukurov Izzatullo Khikmatullaevich	
Sanoat korxonalariga kiritilgan investitsiyalar samaradorligining ilmiy-nazariy asoslari	675
Feruza Hojiqulova Dona qizi	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini eksport salohiyatini oshirishda vujudga kelayotgan muammolar va ularning yechimlari	683
Yuldasheva Dildora Kamiljan qizi	
O'zbekistonda budjet tashkilotlarida moliyaviy nazoratini olib borishning ustuvor yo'llari	687
Alxanova Feruza Faxritdinovna	
O'zbekistonda davlat xaridlari tizimini takomillashtirish.....	691
Shermatov G'ofurjon G'ulamovich, Mamasoliev Abrorbek Abdug'ani o'g'li	
Kichik tadbirkorlik tarkibiy tuzilmasi takomillashuvida tarmoq bo'yicha ixtisoslashuv jarayonlarining ahamiyati va ularning rivojlanganlik darajasiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar	696
Sharipov Kuvondik Baxtiyorovich	
Raqamli platformalar orqali yashil mahsulotlar va xizmatlarni rivojlantirish	709
Nurmetova Muyassar Jumanazarovna	
Development and practical application of financial security indicators at the regional level: The case of Uzbekistan	715
Elmurodov Shohzod Shavkatovich	
Boshqaruv psixologiyasining terminologik tahlili va semantik xususiyatlari	720
Norboyeva Dilafruz Jumaqulovna	
Mintaqa ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga kiritilgan investitsiyalarning iqtisodiy-statistik tahlili.....	724
Tursunpulat Davronovich Maxmudov	
Paxta-to'qimachilik klasterlar mahsulotlar eksportini motivatsiyalash mexanizmini takomillashtirish	730
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Yashil iqtisodiyotni rivojlantirish huquqiy kafolatlari	735
Usmonov Shavkatjon Shukurovich	
Nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning amaliy jihatlari.....	744
Muslitdinov Nodir Xojievich	
Korxonalarda qayta tiklanuvchi energiya manbalarini joriy etish sharoitida strategik loyixa boshqaruvi.....	750
Orifali Samandarovich Tursunov, Xalilov Jaxangir Jalolovich	
Globallashuv sharoitida jahon iqtisodiyoti va xalqaro fond bozori holati tahlili	756
Shamsiev O'ktam Sayfitdinovich	
Qishloq xo'jaligi korxonalari innovasion faoliyatini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash yo'llari.....	764
Shaniyazova Zamira Oralbaevna	

Raqamli transformasiya jarayonlarining bank xizmatlari sifati va xavfsizligini oshirishga ta'siri.....	772
Qodirov Bekzod Xushnud o'g'li	
Tijorat banklari ipoteka xizmatini raqamlashtirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	776
Jabbarov Majidbek Erzodovich	
Fermer xo'jaliklari faoliyati samaradorligini statistik usullarda baholash.....	780
Murodov Jahongir Choriyevich	
Sanoat korxonalarida moliyaviy barqarorlik, ularni hisoblash va oshirish yo'llari.....	784
Makhkamova Shakhruza Bahodir qizi	
O'zbekistonda tadbirkorlik salohiyatini rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar.....	788
G'ofurjon Shermatov G'ulamovich, Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Tannarxni pasaytirishda ish vaqtidan samarali foydalanish va mehnat sig'imi tahlili.....	794
Xamidova S.Ya.	
Umumta'lim muassasalari xarajatlarini moliyalashtirish mexanizmini takomillashtirish.....	799
Ummatov Avaz Muydinovich	
O'zbekiston respublikasi qishloq xo'jaligi tarmog'idagi tarkibiy-tuzilmaviy o'zgarishlarni statistik baholash.....	803
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
Measures for the development of tourism infrastructure in Uzbekistan.....	813
Khallieva Nargiza Rozikovna	
Turizm da raqamli texnologiyalarni qo'llash bo'yicha jaxon tajribasi.....	820
Jalolov Otabek Oybek o'g'li	
Формирование страхового бизнеса как стратегического сектора экономики.....	826
Тулаев Дилшод Юсуфович	
Особенности использования инструментов монетарной политики в зарубежных странах.....	831
Шомуродов Равшан Турсункулович	
Некоторые аспекты технологического развития в современной экономике.....	839
Ахмедов К.	
Формирование конкурентоспособных профессионалов для рынка.....	842
Ишимбаев Рафаэль Наильевич	
Влияние инвестиций на оценку эффективности использования интеллектуального капитала.....	848
Муртазаев Ардашер Зафар угли	
Navoiy viloyatida kichik biznes faoliyatini rivojlantirish holatini statistik bashorat qilish.....	853
Xushvaqova Durdona Islom qizi	
Foreign trade liberalization and its impact on a country's economic growth (in the case of countries).....	860
Sirajiddinov Nishanbay, Norkobilov Akobir	
Samarqand viloyati xizmat ko'rsatish sohasida kichik tadbirkorlik subyektlari faoliyatining rivojlanish holati tahlili.....	871
Umirov Islombek Furkatovich, Ozodxonov Islombek Zarifxon o'g'li, Turaqulov Ulug'bek Shovkat o'g'li	
O'zbekistonning jahon savdo tashkilotiga qoshilishi natijasida xom ashyolar importining yengillashishi va mahsulotga ketadigan xarajatlarning kamayishi masalalari.....	880
Z.K. Xashimova	
Yengil sanoat korxonalarining samaradorligini ekonometrik modellashtirish.....	885
Musurmonova Mahbuba Omonovna	
Yuqori malakali kadrlar tayyorlash samaradorligi iqtisodiy-statistik tahlili.....	892
Zaripova Mukaddas Djumayozovna	
Xususi kredit – kreditning zamonaviy turi sifatida.....	902
Sharbat Abdullaeva, Abdullaev Sardor Atxam o'g'li	

Jahon iqtisodiyotida yuzaga kelgan megatrendlarning o'zbekistonning tashqi savdo munosabatlariga ta'siri.....	907
Yangibaeva Dilafruz Polat qizi	
Issues of reflection of financial results in reports and improvement of audit	912
Muhammedova Dilfuza Anvarovna, Shukurov Farrux Shuxrat o'g'li	
Paxta-to'qimachilik klasterlar mahsulotlar eksportini motivatsiyalash mexanizmini takomillashtirish.....	918
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Mamlakatimizda uy xo'jaliklari iqtisodiy faolligini oshirishning ustuvor yo'nalishlari	918
Abdullayev S.A.	
Etnografik turizm samaradorligini oshirishda xorij tajribasini qo'llash	922
Xakimov Dilyor Zafarovich	
Davlat muassasalarida inson resurslaridan foydalanish samaradorligining statistik tadqiqi	930
Xusanova Muxsina Kasimovna	
Raqamli marketing va barqaror strategiyalar orqali mintaqaviy investitsiyaviy jozibadorlikni oshirish: AHP asosidagi tahlil	937
Xolmurotova Diyoraxon Ibragimovna	
Sanoat korxonalarida iqtisodiy salohiyatni rivojlantirishda qo'laniladigan strategiyalar	943
Turaboyev Ibroxim Ismoil o'g'li	
Innovatsion faoliyatni rivojlantirishning davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishi.....	948
Maxmudov Abrorxon Axmadxonovich	
Issues of strategic planning in industrial enterprises.....	952
Ibragimov Isroil Usmanovich	
Sanoat korxonalarida tejamkor texnologiyalarni joriy qilishning iqtisodiy samaradorligi.....	958
Xakimov Umarxon Rustamjon o'g'li	
Цифровая экономика: концептуальные основы и ее влияние на трансформация рынка труда.....	962
Магруппов Азиз Юлдашевич	
Taraqqiyot strategiyasi va ma'muriy islohotlarning keyingi bosqichlari.....	971
Abdulla Abdukadirov	
Экономический эффект от внедрения международных образовательных стандартов в узбекистане	977
Олимова Бахора Шухратовна	
Ijtimoiy xizmatlat sohasini rivojlanish tendentsiyalari va davlat-xususiy sherikligini samarali shakllantirish mexanizmlari	981
Y.M.Xalikov	
Qurilish materiallari ishlab chiqarilishida kimyo sanoatining o'rni.....	988
Usmanov Baxtiyor Xusanboyevich	
Hududiy sanoatni rivojlantirishning ahamiyati va uning salohiyatini belgilovchi omillar	994
Choriyev Tolib A'zamovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida banklar faoliyatini innovatsion rivojlantirishning institutsional asoslari.....	999
Qosimova Mohigul Abduhamidovna	
Tasvirlarni intellektuallashtirishda filtrlash jarayoni va baholash algoritmlari	1004
Norboyeva Nafisa	
Model of application of the integrated report on the organisation's human capital in management accounting	1009
Ochilov Olmos Ikrom ugli	
To'qimachilik tarmog'ini iqtisodiy rivojlantirishda asosiy ko'rsatkichlarini modellashtirish va prognozlash yo'nalishlari.....	1018
Madraximova Gulasal Ro'zimboy qizi	
O'zbekiston-Yaponiya yashil iqtisodiyoti sharoitida turizm soxasi bo'yicha xamkorlik.....	1023
Dadaxanov Shuxrat Abdumalikovich	

Изменение климата и зеленая экономика: стратегии и меры в узбекистане	1027
Хусаинов Равшан Рахимович, Ибрагимова Камола Саидбариевна	
O'zbekiston Respublikasining barqaror rivojlanishi: investisiya faoliyatining ustuvor yo'nalishlari	1033
Ochilov Akram Odilovich, Rahmonova Durdona Hasan qizi	
Xalqaro standartlar asosida ishlab chiqarish xarajatlarini hisobga olish	1040
Xamidova S.Y.	
Tijorat banklari tomonidan aholiga ko'rsatiladigan xizmatlarni takomillashtirish	1040
Rajabov S.	
Проблемы микрокредитования малого бизнеса и кредитная поддержка частного предпринимательства в республике Узбекистан	1045
Сохибов Ж.Т.	
Эмоциональный интеллект и его влияние на эффективность принятия решений лидерами	1049
Юлдашева Камола Касымджановна	
Sanoat korxnalarini investitsion jozibadorligini aniqlash usullari	1055
Anafiyayev Abdurashid Mamasidiqovich	
Tijorat banklari investitsion jozibadorligini oshirishda dividend siyosatining o'rni	1060
Azimjon Abdiraxmonov	
Mahalliy soliqlar va ularning iqtisodiy ahamiyati, soliq bazasini kengaytirish va soliq madaniyatini oshirishning nazariy asoslari	1065
Ravshanov Xurshid Akramovich	
Banklar samaradorligi va kapital yetarliclik ko'rsatkichi riski o'rtasidagi bog'liqlik tahlili	1069
Xoldorov Sardor Umarovich	
Управление процессом снижения транзакционных издержек в условиях экологизации экономики	1075
Ходжаева Нодирахон Абдурашидовна	
Oziq-ovqat mahsulotlari bozorida yashil marketing strategiyasini qo'llash	1078
Po'latova Shahnoza Abdirashitovna	
Agriculture cooperative models	1082
Qo'ldosheva Gulnozaxon Shukurjon qizi	
Iqtisodiy mutanosiblik va uni ta'minlashning ayrim nazariy masalalari	1086
Murtazayev Isabek Bazarbayevich	
Biohududlar yashil maqsadlarga erishish yo'lidagi ahamiyati	1094
Galimova Firuza, Dexkanova Nilufar	
MDH mintaqasida transport sohasidagi hamkorlikni rivojlantirishda EOII transport integratsiyasining tashqi omillari va xavflari	1099
Xo'jayev Fazliddin Elmurodovich	
O'zbekistonda kichik biznes subyektlarining eksport faoliyatini moliyalashtirish mexanizmlari	1103
Abdumo'minov Axrorjon Axatjonovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda transport tizimini o'rni	1107
Abduraxmanova Muqaddas Toxtasinovna	
Korxonada marketingning strategik ahamiyati	1113
Egamberdiyev Muzaffar	
Jismoniy shaxslarni kreditlash jarayonlarini takomillashtirish	1116
Jurayeva Sevara Zakirovna	
Assessing the effects of GDP expansion on environmental degradation in uzbekistan	1122
Muhammad Eid Balbaa	
Innovation jarayonlarni boshqarish samaradorligini baholashning uslubiy jihatlari	1132
To'g'onov Ibrohimxo'ja Otaxo'ja o'gli	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohasida nomoddiy aktivlar hisobi va uni takomillashtirish masalalari	1137
Ishankulov Izzatilla Nurillayevich	

The impact of agricultural production on food security in Uzbekistan in the coming years.....	1142
Saydullayev Abbos, Khudoyberdiyev Diyorbek	
Mintaqaviy agrosanoat majmuasida klasterlashning holatini o'rganish va baholashga ilmiy-uslubiy yondashuvlarni tizimlashtirish.....	1148
A.Ch.Boboyev, M.O.Shamsiyeva	
Hududiy barqaror rivojlanishning nazariy asoslari.....	1153
Nazarov Nazirjon Narzilloevich, Umarov Oqil Omiljonovich	
"Asosiy kapitalning iqtisodiy mohiyati, uni tashkil etish va moliyalashtirishning nazariy asoslari"	1158
Zoxidov Tohirjon Mirzfar o'g'li	
Асимптотические свойства момента останова в последовательном оценивании	1162
Турсунов Гафур Таирович	
Qimmatli qog'orlar bozorini raqamlashtirishda tijorat banklarining o'rni.....	1169
Abdukayumov Abduvaxid Abduvasikovich	
Tijorat banklari tomonidan to'lovga layoqatlilikni baholashning o'ziga xos xususiyatlari	1175
Adashaliyev Baxtiyorjon Valisher o'g'li	
Цифровые технологии как драйверы улучшения финансовой оценки предприятий.....	1181
Юсупов Файзулла Якубович	
Qishloq xo'jaligi samaradorligini oshirishda logistikaning zaruriyati va ilmiy asoslari.....	1190
Abdirashidov Temurbek Abdirashid o'g'li	
To'qimachilik sanoati tarmog'ida innovatsion klasterlarni boshqarish mexanizmi	1194
Muminova Elnorakhon Abduakrimovna	
Milliy iqtisodiyotni innovation rivojlantirish asosida barqaror iqtisodiy o'sishni taminlash	1201
Fayzieva Nilufar Shuxrat qizi	
Пути совершенствования практики управления государственным внешним долгом.....	1206
Бобаккулов Тулкин Ибодуллоевич, Расулова Саида Талатовна	
Moliyaviy pufak xavfi indeksi va uni tijorat banklari faoliyatiga ta'sirini baholash	1210
Botirov Islombek Ulug'bek o'g'li	
Ta'lim oluvchilar kognitiv faolligini rivojlanishiga ta'sir etuvchi o'ziga xos jihatlari.....	1215
Panjiyev Maqsud Aliqulovich	
O'zbekistonda tarmoqlararo klasterlar samaradorligini baholashning o'ziga xos xususiyatlari	1219
Sharipova Zulayho Abdirimovna	
Пути развития фондового рынка на основе цифровых технологий.....	1124
Шукурова Луиза Баратовна, Эшдавлатов Боймурод Соатович	
Riskka asoslangan ichki audit o'tkazishning iqtisodiy mazmuni hamda tashkil etish muammolari	1228
Asfandiyorova Shakina Rustam qizi	
Anoat klasterlarining shakllanishi va rivojlanishi	1231
Saidaxmedov Nemat Hamidovich	
Servis sohasida kichik korxonalar faoliyati samaradorligini oshirish va ularning mezonlari	1237
Umirov Islombek Furkatovich, Xurramov Shohjahon Abror o'g'li, Muhammadiyev Humoyun Omon o'g'li, Nishonov Ayubxon Isroiljon o'g'li	
Raqamli texnologiyalarning agrar soha rivojiga ta'siri: xorij tajribasi.....	1244
Mambetnazarov Bakhit Bisenbayevich	
Sog'lomlashtirish turizmi faoliyatining boshqaruv samaradorligi: boshqaruv strategiyasi va uning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari	1248
G'ofurov Azizbek Umarjonovich	
O'zbekiston Respublikasida yuk avtomobillari transport xizmatlari ko'rsatish tizimini rivojlantirishning ilmiy-uslubiy asoslari.....	1253
Ishonkulova Feruza Asatovna	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish – yuqori iqtisodiy o'sish omili sifatida	1257
Muminova Elnorakhon Abduakrimovna, Jo'rayev Asadbek Anvarjon o'g'li	

Korxonalar daromadiga ta'sir qiluvchi risklarni boshqarish asoslarini takomillashtirish Sa'dullayev Oybek Turdiali o'g'li	1263
Aholini ish bilan ta'minlashning ijtimoiy – iqtisodiy va huquqiy mexanizmlarini takomillashtirish Zufarova Gulmira Abduxalilovna	1268
Strategik menejment yondashuvlari asosida oliy ta'lim tizimi boshqaruvining xorijiy davlatlar tajribasi..... Avezova Shaxnoza Maxmudjonovna, Po'lotov Shoxrux Shavkatovich	1272
Uzoq muddatli aktivlarga amortizatsiya hisoblash usullari..... Xamdamova Ra'no Bahodir qizi, Xursandov Komiljon Maxmatkulovich	1278
Iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish va uning afzalliklari..... Mirzarayimova Feruza Zokirjon qizi, Levakov Izzatulla Nematillayevich	1284
Tijorat banklarining aktiv operatsiyalari risklarini ekonometrik baholash..... Raxmanov Mexridin Sindarovich	1288
Mechanisms of production management within the framework of the strategy of Uzbekistan Ziyayeva M.M.	1293
Sustainable development priorities and ensuring environmental sustainability: prospects for Uzbekistan..... Seitova Leila Pulatovna	1297
Davlat dasturlarining ijrosi samaradorligini oshirishda samaradorlik auditining rolini oshirish istiqbollari..... Behzod Shamsiddinovich Mirzoev	1303
Mintaqa xalq hunarmandchilikni rivojlantirish orqali aholi bandligini ta'minlashning tahlili..... Norqobilova Feruza Abduhomidovna	1310
Qoraqalpog'iston respublikasida turistik xizmatlar bozorini rivojlantirishning iqtisodiy ahamiyati..... Kusekeev Bayram Kallibekovich	1314
Korxonalarda kadrlar siyosati va mehnatni tashkil etish..... Obidxonov Javoxirxon Avaxonovich	1319
Qoraqalpog'iston Respublikasi sharoitida kunjut yetishtirishni ekonometrik modelashtirish va iqtisodiy samaradorligini oshirish istiqbollari..... Otemisov Sharapat Jangabayevich	1324
Mamlakat iqtisodiy xavfsizligini taminlashda oziq-ovqat xavfsizligining o'rni (O'zbekiston Respublikasi misolida)..... Hamidov Mahmudjon Abdug'affor o'g'li, Mamasoliyeva Maktuba Axmadullayevna	1332
Pul aylanmasi mexanizmini amaliy asoslarini takomillashtirish..... Gadoyev So'hrob Jumakulovich	1338
Inson kapitali iqtisodiy kategoriya sifatida mohiyatini va unda ta'limni o'rni..... Abduraxmanov Kamoliddin Batirovich	1345
The role of introduction of the concept "economic production" in industrial enterprises in the development of small business..... Kamilova Anora Nasirovna	1351
O'zbekistonda vakolatli iqtisodiy operatorlar faoliyatini tartibga solish mexanizmlarini takomillashtirish Yo'ldoshev Jasurbek Baxtiyor o'g'li	1355
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida kichik sanoat zonalari faoliyati samaradorligini baholashning ilmiy-uslubiy asoslari..... Shodmonqulov Kamoliddin Murodillaevich	1360
Qoraqalpog'iston respublikasida turizmni rivojlantirishning zamonaviy imkoniyatlari Isakov Janabay Yakypbaevich	1364
Investitsion salohiyat tushunchasi va uni boshqarishning zarurligi To'raev Jasurali To'raevich	1375
Samarali boshqaruv strategiyalarini shakllantirishda energiya sarfini optimallashtirish usullari Xamdamova Gavxar Absamatovna	1379

Banklarga zamonaviy xizmat turlarini joriy etishda infratuzilmaning roli	1385
Umarova Malika Baxtiyarovna	
Turistik korxonalar raqobatbardoshligi mohiyati	1391
Mahamadova Muslimaxon Muzaffar qizi	
Tijorat banklarida innovasion faoliyatni rivojlantirish strategiyasining asosiy yo'nalishlari	1394
Rahmanov Zafar Yashinovich	
O'zbekiston yashil iqtisodiyotga o'tish yo'lida: barqaror rivojlanish va energiya samaradorligi.....	1398
Nabiyev Olimjon Abdusalomovich	
Ishsizlikda gender tengsizligini aniqlash metodologiyasini takomillashtirish	1403
Oxunova Oygul Usmonjon qizi	
"O'zbekneftgaz" AJ korxonalariiga kiritilayotgan investisiyalarning iqtisodiy ko'rsatkichlarini tahlili	1409
Yuldoshev Sobir Fayzullaevich	
Сотрудничество таможи с промышленностью: новый взгляд на обеспечение глобальной безопасности и экономической стабильности	1414
Муратова Шохиста Ниматуллаевна	
Agrar sohada kadrlar salohiyatining ishlab chiqarish samaradorligiga ta'siri	1420
Boltayev Nazarbek Narzullayevich	
Влияние туризма на рост экспорта текстильной продукции	1426
Сулейманова Шоира Алавхановна	
Moliyaviy tizimda xavfsizlikni ta'minlash amaliyotini takomillashtirish masalalari.....	1432
Akbarov Behzodxon Ulug'bek o'g'li	
The revenue manager in the hospitality industry	1441
Kalandarova Gulnoza	
The improvement of funding business operations for the local enterprises in the Republic of Uzbekistan through issuing financial securities by means of the Tashkent Stock Exchange.....	1445
Abduganiev Abdulaziz	
Milliy iqtisodiyotimizga qimmatli qog'ozlar bozori orqali investitsiyalarni jalb etish yo'llari.....	1449
Rahimov Jasur To'liqin o'g'li	
O'zbekiston turizm industriyasida ekoturizm iyerarxiyasi: yuqori iqtisodiyot – jamoaga asoslangan ekologik tiklanish.....	1454
Vayskulov Ramazon, Xushvaqto'v Ramziddin, Turayev Javohir	
Роль и значение сферы туризма в переходе к зеленой экономике в Республике Узбекистан.....	1459
Саломов Фаррух Комил Угли	
Tijorat banklari rahbarlarining iqtisodiy komretentligini shakllantirish va xodimlarini boshqarishning o'ziga xos xususiyatlari.....	1464
Nigmatova Gulnora Nurxanbetovna	
Обесценение активов по МСФО	1469
Якубова Дилфуза Тургуновна	
Barqaror raqamli turizmning rivojlanish modellari: zamonaviy yondashuvlar va istiqbolli strategiyalar	1474
Shirinova Madina Murod qizi, Kaxorov Azamat Abdulloyevich	
Tadbirkorlik faoliyati iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	1481
Akbarov Abdulhamid Akmal o'g'li, Ahrorqulov Jonibek Otabek o'g'li	
Turkiy davlatlar tashkilotining iqtisodiy salohiyati	1486
Abduraxmonov Farxod Abdufarmonovich	
Sanoat korxonalarida mahsulotlar eksportining iqtisodiy mexanizmlari va xorijiy tajribasi	1491
Akramova Zuhaxon Baxtiyorjon qizi	
Paxta tozalash korxonalarida pnevmotransport tizimida paxta xomashyosining shikastlanishini aniqlovchi qurilmaning matematik model asosida amaliy tadqiq etish	1496
Boltabayev Bekzod Egamberdiyevich	

Inklyuziv turizm destinatsiyalarini shakllantirishning institutsional asoslari va boshqaruv modellari	1502
Bekzod Sherzodovich Sharipov	
Ishsizlarni rasmiy ish bilan bandligini ta'minlashning yangi usullarini ishlab chiqish imkoniyatlari.....	1509
Farhod Bagibekovich Xalimbetov	
Mintaqa investitsion jozibadorligiga ta'sir etuvchi omillarni sotsiologik o'rganish va baholash	1513
J.A.Ismatullaev, A.Q.Do'lanov	
Marketingda sun'iy intellektdan foydalanish samaradorligi	1519
Tohirov Sharofiddin Utkir O'g'li, Umarov Abdulaziz Abdulatib o'g'li, Yuldashev Abduxakim Abdukarimovich	
Davlat xaridlari tizimi shaffofligini oshirish orqali tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash yo'nalishlari	1523
O'roqov Uchqun Yunusovich, Hayitmurodov Samarbek Sanjar o'g'li	
Raqamli yevro va uning rivojlanish bosqichlari	1528
Tursunova I.X, Alimardonov E.D	
O'zbekistonda barqaror biznesni rivojlantirish.....	1531
Nuraliyeva Komila	
Rivojlangan mamlakatlarda investitsiyalarni jalb qilish – iqtisodiy taraqqiyotning muhim omili.....	1536
Maxmudxodjaev Avaz Yunusjonovich	
O'zini o'zi band qilishni soliqlar vositasida tartibga solish va rag'batlantirishni takomillashtirish masalalari	1540
Ruziev G'anisher Usarovich	
Роль цифровой трансформации в развитии человеческого капитала: новые возможности для узбекистана	1547
Джультатова Светлана Рахматовна	
Sug'urtada anderrayting xizmatini tashkil etishni nazariy asoslari	1554
Mirzoyev Sayfullo Fayzulloyevich	
Экономическая эффективность оценки жилой недвижимости.....	1559
Суюнов Бехзод Абдумаджитович	
Klaster korxonalariga investitsiyalarni jalb etish	1563
Karimova Nilufar Sadriddin qizi	
Оценка способности отраслей легкой промышленности региона сохранять устойчивость в условиях конкурентной борьбы.....	1567
Рахмонов Хуршид Хайриддинович	
Investitsiya loyihalari samaradorligini baholash va monitoringini tashkil etish yo'nalishlari	1574
Ochildiyeva Naima Mengziya qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna	
Integratsiya va ekologik maqsadlar: iqtisodiy hamkorlik va barqaror rivojlanish orasidagi bog'liqlik tahlili.....	1579
Akmal Alisher O'g'li Abdujabborov	
Buxoro shahri mehmonxonalarida inklyuziv turizm uchun yaratilgan shart-sharoitlar va ularni rivojlantirish yo'nalishlari	1583
Abror Turobovich Jo'rayev, Istamxo'ja Olimovich Davronov	
Real sektor korxonalarida mahsulot tannarxini tahlil qilish va uni minimallashtirish.....	1588
Xudoyqulov Iloxom Jovmart o'g'li	
The main role of electronic document exchange technologies in the digitization of the economy in Uzbekistan and their development directions.....	1593
Sherali Toshniyozov	
Prospects of digital bank development in Uzbekistan.....	1598
Ziyadullayev Zuxriddin	
O'zbekiston Respublikasining innovatsion ko'rsatkichlarini korrelyatsion regression taxlili	1603
Abdullayev Bahodir Abdug'affarovich	

Innovasion boshqaruvning ilg'or xorijiy tajribalari.....	1611
Yusupova Jamila Karamatdinovna	
Biriktirilgan va tartibga soluvchi soliqlarning muvofiqligini ta'minlash orqali mahalliy budjetlar moliyaviy barqarorligini ta'minlash mexanizmini takomillashtirish.....	1615
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
Nonparametric sequential point estimation of an unknown characteristic function.....	1621
Rakhimova Gulnoza Gafurovna	
Оценка потенциала инноваций и цифровизации для повышения конкурентоспособности газовой отрасли в Узбекистане	1629
Хамитов Фахри Махмуд угли	
Aksiyadorlik jamiyatlarida soliqlarni rejalashtirish metodologiyasining bazaviy komponentlarini baholash.....	1634
Shermayer Akbar Aqmirzayevich	
Mahalliy budjetlarning moliyaviy faoliyatini amalga oshirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	1639
Inogamov Xayot Ilyasovich	
Oliy ta'lim myassasalarida innovasion menejment strategiyalarini ishlab chiqish va joriy etishning nazariy asoslari.....	1644
Pulatova Dildora	
ECG signallarini tahlil qilish uchun yangi texnikalar.....	1649
Uzoqov Farxod G'afforovich	
Neft shlamlaridan iqtisodiy samarador ikkilamchi xom ashyo olishning tahlili.....	1657
Ochilov Abduraxim Abdurasulovich, O'rinov Xurshidjon Xayriddin o'g'li, Uzakbaev Kamal Axmet uli	
Oilaviy tadbirkorlik va hunarmandchilikni mahallalarda yuritilish holati.....	1662
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna	
Tadbirkorlik subyektlarini innovatsion faoliyatini rag'batlantirish va rivojlantirish.....	1666
Daniyarov Kuatbay Dauirxanovich	
Korxonalar raqobatbardoshligini baholash.....	1670
Jalilov Bahrom Sotiboldiyevich	
Tadbirkorlik subyektlari faoliyatini soliq mexanizmlari orqali rag'batlantirishning amaliy jihatlari	1674
Ergashev Otamurod Tashtemirovich	
Qurilish sanoati korxonalarida boshqaruvning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish.....	1679
Utarov Doniyorbek G'ayratbek o'g'li, Saidov Mash'al Samadovich	
Barqaror rivojlanish va mintaqalar ijtimoiy-ekologik holati bilan bog'liq tahlillar	1683
Komilova Nilufar Karshiboyevna	
Стратегическое планирование и прогнозирование экономики Узбекистана.....	1692
Тоҳиров Талъат Олимжонович	
Tijorat banklarini tizimi barqarorligi ta'minlovchi aktivlarining prognozi.....	1700
N.Q. Xolov	
Synthesizing System Analysis, Mathematical, and Econometric Modeling to Foster Sustainable Development and Environmental Preservation: A Pathway to Enhancing Happiness and Social Capital.....	1704
Ostonaqulova Gulsarakhon Mukhammadyoqub kizi	
Диверсификация услуг в сельской местности в условиях цифровой экономики	1711
Халимов Шахбоз Халимович	
Kavar (capparis spinosa L.) o'simligining rivojlanish davrlarini mevasining sifat ko'rsatkichlariga ta'siri.....	1716
Merganov Avazxon Turgunovich	
Содействие занятости в сельских районах в целях сокращения масштабов бедности.....	1719
Умирзокова Мухаббат Исмаатжон кизи	
O'zbekistonda yo'llarning sifatini oshirgan holda investitsiyalarni jalb qilish asoslari	1723
Raximov Dilshodjon	
O'zbekistonda tadbirkorlikni innovatsion rivojlantirish holatining iqtisodiy tahlili	1727
Begmatova Shaxnoza Adxamovna	

Innovatsion faoliyatni moliyalashtirish.....	1736
Shamansurova Zilola Abduvahitovna	
Agrar sektorning iqtisodiyotda tutgan o'рни va o'ziga xos jihatlari	1743
Utanov Bunyod Kuvandikovich	
O'zbekistonda ko'chmas mulk hamda baholash xizmatlari bozorining rivojlanish holati.....	1747
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich	
O'zbekistonning eksportga yo'naltirilgan tarmoqlariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilish yo'llari	1757
Saparbayev Abat Amanbayevich	
Asosiy vositalar holati tahlilining nazariy asoslarini muhim jihatlari.....	1761
Nurmanov Yarkin Anorboyevich	
Qamrov darajasi past bo'lgan hududlarda maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini moliyalashtirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	1765
Nasurova Kamolaxon Ravshanovna	
Aksiyadorlik jamiyatlarida qimmatli qog'ozlar auditini xalqaro standartlar asosida tekshirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	1771
Rashidov Abror Ro'zimurod o'g'li	
Turistik talablar kontekstida ovqatlantirish xizmatlarining diversifikatsiyasi.....	1775
Yaxshiyev Xusniddin Tolibovich	
Issues of implementation of international standards of environmental audit in practice	1780
Muxammadjanov Muzaffar Muxammadsolixovich	
Buxgalteriya hisobi milliy standartlarini xalqaro standartlar asosida takomillashtirishning iqtisodiyotimizdagi ahamiyati.....	1784
Narzullayeva Ozoda Qahramon qizi	
Sayyohlar uchun transport xizmatlarining sifat ko'rsatkichlarini baholash.....	1788
Vakilov Ruslan Tillabayevich	
Turistik xizmatlar subyektlari o'rtasidagi fuqarolik-huquqiy munosabatlarning huquqiy asoslari	1792
Sayfiddinov Sharofiddinxo'ja Najmiddin o'g'li	
Qishloq xo'jaligini tartibga solish va prognozlashda kompleks o'zgaruvchili modellardan foydalanish	1796
N.N.Ibragimov	
Korxonalarda ekologik iste'molchilarning xatti-harakatlarini o'rganish.....	1803
Rahmatov Dilshod Sheramat o'g'li	
Improving the international production efficiency of industrial enterprises	1808
Baxanurov Oqil Odil o'g'li, Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi	
Raqamli bank xizmatlarida sun'iy intellektdan foydalanishning istiqbollari va xavfsizlik masalalari.....	1816
Erdonayev Aliqul Halimovich	
Erkin iqtisodiy zonalarda logistika xizmatlarini rivojlantirish masalalari	1821
Muxiddinov Mo'minjon Shavqiddin o'g'li	
Turistik korxonalarda holistik marketing strategiyalari joriy etish mexanizmlari.....	1826
Xajikulov Bektosh Eshmamatovich	
O'zbekistonda milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda demografik jarayonlarning ahamiyati tahlili	1830
Saidov Jo'rabek Nosirxonovich	
O'zbekiston Respublikasi mintaqalarida sanoat korxonalari barqaror rivojlanishining hozirgi kundagi xolati tahlili	1835
Sadriddinov Baxtiyor	
Iqtisodiyotida innovatsion faoliyatni moliyaviy rag'batlantirish vositalari.....	1843
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
Xalqaro tajriba asosida neft-gaz tarmog'i korxonalarini soliqqa tortish mexanizmini takomillashtirish	1847
Jabborov Mashrab Ismoil o'g'li	
Aholining soliq savodxonligi darajasi va soliq intizomi o'rtasidagi bog'liqlik.....	1852
Xatamov Alisher Farxadovich	
Oliy ta'lim muassasalari talabalarini tayyorlashda innovatsion tarkibiy qismning rolini ortib borishi.....	1857
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li	

Mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholashning xalqaro tajribasi.....	1862
Islomov Anvar Ashirqulovich	

MINTAQAVIY IQTISODIY XAVFSIZLIKNI BAHOLASHNING XALQARO TAJRIBASI

Islomov Anvar Ashirqulovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
mustaqil tadqiqotchi

Annotatsiya: Ushbu maqolada mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholashning xalqaro tajribasi tizimli va kompleks yondashuv asosida tahlil qilingan. Tadqiqotda rivojlangan davlatlar, xususan, European Union mamlakatlari, OECD a'zolari hamda Osiyo mintaqasidagi ilg'or iqtisodiy tizimlarda qo'llanilayotgan indikatorli yondashuvlar, integral baholash modellari va mexanizmlari o'rganilgan. Shuningdek, iqtisodiy xavfsizlikni baholash jarayonida makroiqtisodiy barqarorlik, investitsiya muhiti, ijtimoiy-iqtisodiy muvozanat va institutsional barqarorlik kabi omillarning o'zaro bog'liqligi yoritilgan.

Kalit so'zlar: mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlik, xalqaro tajriba, indikatorli baholash, risk-menejment, makroiqtisodiy barqarorlik, integral modellar, barqaror rivojlanish, OECD, Yevropa Ittifoqi, geoiqtisodiy tahlil.

Abstract: This article provides a systematic and comprehensive analysis of international experience in assessing regional economic security. The study examines indicator-based approaches, integrated assessment models, and mechanisms applied in developed countries, particularly in European Union member states, OECD countries, and advanced economic systems in the Asian region. Furthermore, it highlights the interrelationship between macroeconomic stability, investment climate, socio-economic balance, and institutional resilience in the process of economic security assessment.

Key words: regional economic security, international experience, indicator-based assessment, risk management, macroeconomic stability, integrated models, sustainable development, OECD, European Union, geo-economic analysis.

Аннотация: В данной статье на основе системного и комплексного подхода анализируется международный опыт оценки региональной экономической безопасности. В исследовании рассмотрены индикаторные подходы, интегральные модели оценки и механизмы, применяемые в развитых странах, в частности в государствах European Union, странах — членах OECD, а также в передовых экономических системах Азиатского региона. Кроме того, раскрывается взаимосвязь таких факторов, как макроэкономическая стабильность, инвестиционный климат, социально-экономический баланс и институциональная устойчивость в процессе оценки экономической безопасности.

Ключевые слова: региональная экономическая безопасность, международный опыт, индикаторная оценка, риск-менеджмент, макроэкономическая стабильность, интегральные модели, устойчивое развитие, OECD, Европейский союз, геоэкономический анализ.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotining globallashuvi, geoiqtisodiy raqobatning kuchayishi va mintaqaviy rivojlanishdagi nomutanosibliklar sharoitida mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlik masalasi strategik ahamiyat kasb etmoqda. Bugungi kunda davlatlar iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, tashqi va ichki xavf-xatarlarni kamaytirish hamda barqaror rivojlanishni qo'llab-quvvatlash maqsadida iqtisodiy xavfsizlikni baholashning ilmiy asoslangan mexanizmlariga katta e'tibor qaratmoqda. Shu nuqtai nazardan, mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholashda xalqaro tajribani o'rganish va uni milliy iqtisodiy tizimlarga moslashtirish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Xalqaro amaliyotda mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholash asosan indikatorli yondashuvlar va integral modellar orqali amalga oshiriladi. European Union mamlakatlari, OECD a'zolari hamda Osiyo mintaqasidagi rivojlangan iqtisodiy tizimlar ushbu yo'nalishda keng qamrovli statistik ko'rsatkichlar, risk-menejment mexanizmlari va prognozlashtirish modellaridan foydalanib kelmoqda. Mazkur yondashuvlar iqtisodiy xavfsizlikni faqat makroiqtisodiy barqarorlik bilan cheklab qolmasdan, balki investitsiya muhiti, institutsional sifat va ijtimoiy-iqtisodiy muvozanat kabi omillarni ham qamrab oladi.

Iqtisodiy xavfsizlikni baholashda qo'llanilayotgan zamonaviy metodologiyalar tizimli tahlilga asoslanib, ko'p omilli modellar orqali mintaqaviy iqtisodiy holatni kompleks baholash imkonini beradi. Xususan, indikatorli baholash tizimi orqali iqtisodiy barqarorlik, tashqi qarz yuklamasi, inflyatsiya darajasi, ishsizlik ko'rsatkichlari va investitsiya faolligi kabi parametrlar o'zaro bog'liq holda tahlil qilinadi. Bu esa iqtisodiy xavf-xatarlarni erta aniqlash va ularni minimallashtirish imkonini beradi.

Shu bilan birga, xalqaro tajriba shuni ko'rsatmoqdaki, mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashda institutsional barqarorlik va samarali boshqaruv tizimi hal qiluvchi ahamiyatga ega. Davlat boshqaruvi sifati, qonun ustuvorligi va iqtisodiy siyosatning shaffofligi investitsiya muhitini yaxshilash hamda barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim omillar sifatida namoyon bo'lmoqda.

Umuman olganda, mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholashning xalqaro tajribasini o'rganish nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham muhim ahamiyatga ega. Ushbu tajribalarni tahlil qilish va milliy iqtisodiy sharoitlarga moslashtirish orqali iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash, risklarni boshqarish samaradorligini oshirish hamda barqaror rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqish imkoniyatlari kengayadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholash masalasi iqtisodiy fanlar sohasida nisbatan yangi, biroq jadal rivojlanayotgan yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ushbu yo'nalishdagi tadqiqotlar xorijiy olimlar — Barry Buzan, Paulina Băk, Leonid Abalkin, Vladimir Senchagov, Viktor Legasov, Dmitriy Kuznetsov hamda Mikhail Rudenkolarning ilmiy asarlarida keng yoritilgan.

Respublikamiz iqtisodchi olimlaridan Nodir Karimov, Xolmo'min Abulqosimov, Anvar Ishmuhammedov, Nodir Jumaev, Nodir Xaydarov, Shuhrat Mustafakulov, Bahrom Valiev, Dilnoza Ortiqova, Bekzod Isroilov hamda Islom Xotamovlarning ilmiy ishlarida mamlakat va uning hududlari iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning ilmiy-uslubiy hamda amaliy jihatlari qisman o'z aksini topgan.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, xalqaro amaliyotda mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholashning yagona universal modeli mavjud emas. Aksincha, turli davlatlar o'zlarining iqtisodiy, institutsional va geografik xususiyatlariga moslashtirilgan modellardan foydalanadilar. European Union mamlakatlarida indikatorli va statistik modellar ustuvor ahamiyat kasb etsa, Russiada ko'p omilli integral baholash hamda risk-menejment yondashuvlari keng qo'llaniladi. Chinada esa iqtisodiy murakkablik va tarmoqlararo diversifikatsiya asosidagi baholash tendensiyasi ustuvorlik kasb etmoqda.

Mazkur yondashuvlar mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni kompleks tizim sifatida o'rganish zarurligini yanada kuchaytiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida ilmiy abstraksiya, kuzatish, umumlashtirish, guruhlash, tizimli yondashuv, ekspert baholash, statistik va iqtisodiy tahlil, taqqoslash, iqtisodiy-matematik yondashuv, ekonometrik modellash, monografik tadqiqot, sotsiologik kuzatuvlar hamda ularning natijalarini tahlil qilish, korrelyatsiya, regressiya, ekstrapolyatsiya va boshqa ilmiy usullardan foydalanildi.

Mazkur metodologik yondashuvlar orqali mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikka ta'sir etuvchi omillar kompleks tarzda o'rganildi hamda ularning o'zaro bog'liqligi tahlil qilindi. Tizimli yondashuv asosida iqtisodiy xavfsizlik ko'rsatkichlari makroiqtisodiy barqarorlik, investitsiya muhiti, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish va institutsional omillar bilan uzviy bog'liq holda baholandi.

Shuningdek, statistik va ekonometrik tahlil usullari yordamida hududlarning iqtisodiy xavfsizlik darajasini ifodalovchi asosiy indikatorlar dinamikasi o'rganildi. Korrelyatsion va regressiyaviy tahlillar orqali iqtisodiy xavfsizlik ko'rsatkichlariga ta'sir etuvchi omillarning kuchi hamda yo'nalishi aniqlandi. Ekstrapolyatsiya usuli esa istiqboldagi iqtisodiy rivojlanish tendensiyalarini prognoz qilish imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholashning xalqaro tajribasi tahlili shuni ko'rsatadiki, rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda ushbu yo'nalish odatda kompleks indikatorlar tizimi asosida amalga oshiriladi. Xususan, European Union mamlakatlarida iqtisodiy xavfsizlik faqat YAIM o'sishi yoki inflyatsiya kabi

makroiqtisodiy ko'rsatkichlar bilan emas, balki mintaqaviy tengsizlik, bandlik darajasi, resurslar barqarorligi va ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik indeksleri orqali ham baholanadi. Mazkur yondashuv har bir hududning ichki zaif va kuchli tomonlarini aniqlash imkonini beradi.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, United States va Canada amaliyotida mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholashda "risk-based approach" ustuvor hisoblanadi. Ushbu yondashuvda asosiy e'tibor hududlarning tashqi iqtisodiy shoklarga, jumladan, moliyaviy inqirozlar, ta'minot zanjiridagi uzilishlar va geosiyosiy o'zgarishlarga nisbatan barqarorligini baholashga qaratiladi. Masalan, sanoatga yuqori darajada bog'liq hududlar iqtisodiy diversifikatsiya indeksleri orqali tahlil qilinadi. Bu esa potensial xavf-xatarlarni oldindan aniqlash imkonini beradi.

Osiyo mamlakatlari, jumladan, South Korea va Japan tajribasi esa innovatsion rivojlanish va texnologiyalarga asoslangan xavfsizlik modelini shakllantirganini ko'rsatadi. Ushbu mamlakatlarda mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholash tizimida raqamli iqtisodiyot ulushi, innovatsion faollik, eksport tarkibi hamda yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulotlar ulushi muhim o'rin tutadi. Mazkur model iqtisodiy xavfsizlikni nafaqat barqarorlik, balki uzoq muddatli rivojlanish salohiyati bilan ham bog'laydi.

O'tkazilgan qiyosiy tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, eng samarali model integrallashgan yondashuv bo'lib, unda iqtisodiy, ijtimoiy, texnologik va ekologik indikatorlar birgalikda hisobga olinadi. Bunday model hududlar o'rtasidagi nomutanosibliklarni kamaytirish, resurslardan samarali foydalanish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashga xizmat qiladi. Shu jihatdan xalqaro amaliyotda "multi-dimensional regional security index" konsepsiyasi tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Shuni ta'kidlash joizki, mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholashning xalqaro tajribasi ko'p o'lchovli, dinamik va innovatsion yondashuvlarga asoslanadi. Ushbu tajribalarni milliy iqtisodiy tizimlarda qo'llash orqali hududlar barqarorligini oshirish, xavf-xatarlarni erta aniqlash hamda strategik rivojlanishni samarali ta'minlash imkoniyatlari kengayadi.

Xalqaro amaliyotda mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholash bir nechta ilmiy va amaliy yondashuvlar majmuasiga tayanadi. Ushbu yondashuvlar turli mamlakatlarda turlicha shakllangan bo'lsa-da, ularning barchasi umumiy maqsad — hududiy barqarorlikni ta'minlash, iqtisodiy shoklarga chidamlilikni oshirish va rivojlanishdagi nomutanosibliklarni kamaytirishga qaratilgan (1-jadval).

1-jadval. Xalqaro tajribada mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholashda keng qo'llaniladigan yondashuvlar¹

Yondashuv turi	Asosiy mazmuni	Afzalliklari	Kamchiliklari
Makroiqtisodiy indikatorlar yondashuvi	YAIM, inflyatsiya, ishsizlik, davlat budjeti balansi va tashqi qarz kabi asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar orqali baholanadi	Ma'lumotlar standartlashtirilgan va oson olinadi; tezkor hisob-kitob qilish imkoniyati mavjud; statistik jihatdan ishonchli	Ijtimoiy, institutsional va innovatsion omillarni to'liq qamrab olmaydi; bir yo'nalishli yondashuv; real xavf-xatarlarni to'liq aks ettirmasligi mumkin
Integral (kompleks) indikatorlar yondashuvi	Bir nechta sohasiy indikatorlar (iqtisodiy, ijtimoiy, demografik, institutsional) asosida umumlashtirilgan indeks shakllantiriladi	Ko'p o'lchovli tahlil imkonini beradi; muvozanatli baholashni ta'minlaydi; hududlarni qiyosiy tahlil qilishga mos	Hisoblash metodologiyasi murakkab; vazn berish (weighting) jarayonida subyektivlik yuzaga kelishi mumkin; keng ma'lumotlar bazasini talab etadi
Xavfga asoslangan (Risk-based) yondashuv	Hududlarning tashqi va ichki iqtisodiy shoklarga nisbatan zaifligi va chidamliligi ssenariy tahlillari orqali baholanadi	Oldindan prognoz qilish imkoniyati yuqori; inqiroz ssenariyalarini modellashtiradi; strategik qarorlar qabul qilishga mos	Modellashtirishda ayrim subyektiv omillar mavjud bo'lishi mumkin; ehtimoliy baholashlarga asoslanadi; hisoblash jarayoni murakkab
Innovatsion va raqamli yondashuv	Innovatsiya darajasi, raqamlashtirish, texnologiyalar va yuqori qo'shilgan qiymatli iqtisodiyot asosida baholanadi	Kelajakdagi rivojlanish salohiyatini aks ettiradi; raqobatbardoshlikni baholaydi; zamonaviy iqtisodiyot talablariga mos	Tez o'zgaruvchan ko'rsatkichlarga bog'liq; kichik iqtisodiyotlarda to'liq qo'llash cheklangan bo'lishi mumkin; ma'lumotlar yetishmasligi ehtimoli mavjud
Ijtimoiy-iqtisodiy tenglik yondashuvi	Daromadlar taqsimoti, kambag'allik darajasi, Jini koeffitsienti va inson taraqqiyoti indeksi orqali baholanadi	Inson omilini markazga qo'yadi; ijtimoiy barqarorlikni aniqlash imkonini beradi; tengsizlikni ochib beradi	Iqtisodiy o'sish dinamikasini to'liq aks ettirmasligi mumkin; ayrim hollarda siyosiy omillar ta'siri mavjud

1 Muallif ishlanmasi

Institutsional yondashuv	Davlat boshqaruvi sifati, korrupsiya darajasi, huquqiy tizim va siyosiy barqarorlik asosida baholanadi	Barqaror iqtisodiy muhitni aniq ko'rsatadi; investitsion jozibadorlik bilan uzviy bog'liq; tizimli tahlil imkonini beradi	Ko'rsatkichlarni o'lchashda subyektivlik mavjud; statistik aniqlik ayrim hollarda cheklangan
Ekologik (yashil iqtisodiyot) yondashuvi	Tabiiy resurslardan foydalanish, ekologik barqarorlik, chiqindilar darajasi va energiya samaradorligi asosida baholanadi	Barqaror rivojlanishni ta'minlaydi; resurslarni muhofaza qilishga xizmat qiladi; global ekologik standartlarga mos	Iqtisodiy samaradorlik bilan qisqa muddatda muayyan qarama-qarshiliklar yuzaga kelishi mumkin; qisqa muddatli tahlillarda imkoniyatlari cheklangan
Dinamik modellashtirish yondashuvi	Vaqt qatorlari, ekonometrik modellar va ssenariy tahlillari orqali iqtisodiy xavfsizlikdagi o'zgarishlar prognoz qilinadi	Ilmiy prognozlash imkoniyati yuqori; dinamik tahlilni ta'minlaydi; strategik rejalashtirish uchun qulay	Matematik jihatdan murakkab; yuqori malakali mutaxassislarni talab qiladi; ma'lumotlar bazasiga sezilarli darajada bog'liq

Makroiqtisodiy indikatorlar yondashuvi mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholashning eng an'anaviy va fundamental yondashuvlaridan biri bo'lib, u asosan United States, Germany, France, Japan, China hamda rivojlanayotgan davlatlarda keng qo'llaniladi. Masalan, United Statesda Federal rezerv tizimi va Iqtisodiy tahlillar byurosi mintaqaviy iqtisodiy barqarorlikni YAIM o'sishi, inflyatsiya darajasi va mehnat bozori dinamikasi orqali baholaydi. Germaniyada esa "Bundesländer" darajasidagi iqtisodiy monitoring tizimi hududlarning ishlab chiqarish hajmi va budjet balansini asosiy mezon sifatida qabul qiladi.

Ilmiy jihatdan ushbu yondashuv "classical equilibrium model" konsepsiyasiga asoslanadi, ya'ni iqtisodiy tizim barqaror muvozanat holatida faoliyat yuritadi degan gipotezani qabul qiladi. Shu sababli makroiqtisodiy indikatorlar "leading indicators" sifatida qo'llanilib, ular orqali iqtisodiy xavf darajasi prognoz qilinadi. Masalan, ishsizlik darajasining ortishi ko'plab hollarda iqtisodiy inqirozning dastlabki belgilaridan biri sifatida qaraladi.

Amaliyotda ushbu yondashuv davlat budjet siyosati va pul-kredit siyosati bilan chambarchas bog'liq. Biroq zamonaviy global iqtisodiyot sharoitida ushbu modelning asosiy cheklovi shundaki, u tarkibiy va institutsional o'zgarishlarni to'liq aks ettira olmaydi. Shu sababli OECD va International Monetary Fund kabi tashkilotlar ushbu yondashuvni kompleks modellar bilan boyitib bormoqda.

Integral (kompleks) indikatorlar yondashuvi European Union, Skandinaviya davlatlari, United Kingdom, Canada va Australiyada keng qo'llaniladi. Masalan, "EU Regional Competitiveness Index" hududlarni uchta asosiy blok — iqtisodiy samaradorlik, ijtimoiy rivojlanish va institutsional sifat asosida baholaydi.

Ilmiy jihatdan ushbu yondashuv "ko'p o'zgaruvchili kompleks indeks modeli"ga asoslanadi. Unda har bir indikatorga statistik vazn berilib, umumiy integral indeks shakllantiriladi. Mazkur usul iqtisodiy xavfsizlikni faqat iqtisodiy ko'rsatkich sifatida emas, balki "tizimli barqarorlik" sifatida talqin qiladi.

Amaliyotda ushbu yondashuv mintaqaviy siyosatni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Masalan, European Unionda kam rivojlangan hududlarga ajratiladigan transfert mablag'lari aynan integral indeks natijalariga asoslanadi. Shu bilan birga, indikatorlarni vaznlash jarayonida metodologik subyektivlik va ayrim hollarda siyosiy omillar ta'siri yuzaga kelishi mumkin.

Xavfga asoslangan (Risk-based) yondashuv asosan United States, Canada, United Kingdom, Australia hamda Singaporeda qo'llaniladi. United Statesda Ichki xavfsizlik vazirligi (Department of Homeland Security) va Kongress budjet idorasi (Congressional Budget Office) mintaqaviy iqtisodiy xavflarni ssenariyli modellashtirish asosida baholaydi.

Ilmiy jihatdan ushbu yondashuv "ehtimollikka asoslangan risk baholash modeli"ga tayanadi. Unda har bir iqtisodiy shok uchun ikkita asosiy parametr hisoblanadi: yuz berish ehtimoli (probability) va iqtisodiy ta'sir darajasi (impact). Shu asosda umumiy xavf indeksi shakllantiriladi.

Amaliyotda ushbu yondashuv strategik rejalashtirishda muhim o'rin tutadi. Masalan, energiya taqchilligi yoki global ta'minot zanjirlaridagi uzilishlar ssenariylari oldindan modellashtiriladi. Ushbu modelning afzalligi — prognozlash imkoniyatining yuqoriligida bo'lsa, asosiy cheklovi ayrim ssenariylarning ehtimoliy va subyektiv baholashlarga asoslanishidir.

Innovatsion va raqamli yondashuv South Korea, Japan, Singapore, Israel, Finland hamda Germaniyada keng qo'llaniladi. Masalan, South Koreada mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholashda tadqiqot va ishlanmalar (R&D) xarajatlari YAIMning 4 foizdan ortiq ulushini tashkil etadi.

Ilmiy jihatdan ushbu yondashuv "endogen o'sish nazariyasi"ga asoslanadi, ya'ni iqtisodiy o'sish ichki innovatsiyalar va bilim kapitaliga bog'liq deb qaraladi. Shu sababli raqamli infratuzilma va innovatsion ekotizim asosiy indikator sifatida e'tirof etiladi.

Amaliyotda mazkur model startaplar, texnologik parklar va raqamli iqtisodiyot ulushi orqali baholanadi. Masalan, Singaporedagi “Smart Nation” strategiyasi mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikning muhim elementi sifatida qaraladi. Ushbu yondashuvning afzalligi — iqtisodiyotning uzoq muddatli raqobatbardoshligi va innovatsion salohiyatini aks ettirishidir.

Ijtimoiy-iqtisodiy tenglik yondashuvi asosan Skandinaviya davlatlari — Sweden, Norway, Denmark, shuningdek, France, Germany va Canadada qo'llaniladi. Masalan, Norwayda mintaqaviy siyosat kambag'allikni kamaytirish va daromadlar tengligini ta'minlashga qaratilgan.

Ilmiy jihatdan ushbu model “farovonlik iqtisodiyoti” va “ijtimoiy adolat nazariyasi”ga asoslanadi. Unda iqtisodiy xavfsizlik inson kapitali va ijtimoiy farovonlik bilan bevosita bog'liq holda talqin qilinadi.

Amaliyotda Jini koeffitsienti, inson rivojlanishi indeksi va ijtimoiy mobillik indeksi asosiy mezonlar sifatida qo'llaniladi. Ushbu yondashuvning afzalligi ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashida.

Institutsional yondashuv World Bank, OECD davlatlari, United States hamda Singaporeda keng qo'llaniladi. Masalan, Jahon boshqaruv indikatorlari tizimi davlat boshqaruvi sifati orqali mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholaydi.

Ushbu yondashuvning ilmiy asosi “yangi institutsional iqtisodiyot” nazariyasiga tayangan bo'lib, iqtisodiy samaradorlik institutlar sifati bilan chambarchas bog'liq deb qaraladi. Korrupsiya darajasi, huquq ustuvorligi va siyosiy barqarorlik asosiy indikatorlar sifatida baholanadi.

Amaliyotda institutsional sifat investitsiya oqimlari va biznes muhiti bilan uzviy bog'liq hisoblanadi. Shu sababli samarali boshqaruv tizimi iqtisodiy xavfsizlikning muhim omillaridan biri sifatida qaraladi.

Ekologik yoki “yashil iqtisodiyot” yondashuvi mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholashda nisbatan yangi, biroq jadal rivojlanayotgan konsepsiyalardan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuvning asosiy g'oyasi shundan iboratki, iqtisodiy xavfsizlik faqat YAIM yoki inflyatsiya ko'rsatkichlari bilan emas, balki tabiiy resurslardan barqaror foydalanish, ekologik muvozanat va iqlim xavflari bilan ham chambarchas bog'liqdir.

Mazkur yondashuv ayniqsa European Union, Germany, Netherlands, Skandinaviya davlatlari, Canada va Japan amaliyotida ustuvor yo'nalishga aylangan.

Ekologik yondashuvning nazariy asosi “sustainable development” — barqaror rivojlanish konsepsiyasiga tayanadi. Uning mohiyati shundaki, iqtisodiy o'sish tabiiy resurslardan me'yorida ortiq foydalanmagan holda amalga oshirilishi kerak. Ya'ni iqtisodiyot “ochiq cheksiz tizim” emas, balki ekologik chegaralarga ega tizim sifatida qaraladi.

Ilmiy jihatdan ushbu yondashuvda “atrof-muhit iqtisodiyoti” va “ekologik iqtisodiyot” yo'nalishlari uyg'unlashgan. Birinchi yo'nalish iqtisodiy qarorlarni ekologik xarajatlar bilan bog'lasa, ikkinchisi tabiatni iqtisodiy tizimning asosiy kapitali sifatida talqin qiladi. Shu orqali mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlik tabiiy kapitalni saqlash va undan oqilona foydalanish bilan bevosita bog'lanadi.

Ekologik yondashuvda mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholash uchun quyidagi asosiy ko'rsatkichlardan foydalaniladi:

- CO₂ chiqindilari darajasi;
- qayta tiklanadigan energiya ulushi;
- suv resurslaridan foydalanish samaradorligi;
- ekologik iz (ecological footprint);
- havo va suv sifati indeksleri;
- chiqindilarni qayta ishlash darajasi.

Mazkur indikatorlar hududning “ekologik bosimi”ni baholash imkonini beradi. Masalan, CO₂ chiqindilari yuqori bo'lgan hudud uzoq muddatli istiqbolida iqtisodiy xavf darajasi yuqori bo'lgan zona sifatida baholanishi mumkin, chunki bunday hudud ekologik soliqlar, resurslar taqchilligi hamda xalqaro ekologik standartlarning kuchayishi bilan bog'liq qo'shimcha iqtisodiy xarajatlarga duch kelishi ehtimoli mavjud.

Dinamik modellashirish yondashuvi mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholashdagi eng zamonaviy va ilmiy jihatdan chuqur asoslangan usullardan biri hisoblanadi. Uning asosiy mazmuni shundan iboratki, iqtisodiy xavfsizlik statik holat sifatida emas, balki vaqt davomida o'zgarib boruvchi dinamik jarayon sifatida tahlil qilinadi. Ushbu yondashuv asosan International Monetary Fund, World Bank, OECD, European Central Bank hamda Federal Reserve System amaliyotida keng qo'llaniladi.

Ilmiy jihatdan dinamik modellashirish ekonometrik modellar va vaqt qatorlari (time-series analysis) nazariyasiga asoslanadi. Unda mintaqaviy iqtisodiyot o'zaro bog'liq ko'plab o'zgaruvchilar tizimi sifatida qaraladi. Masalan, YAIM, inflyatsiya, ishsizlik, investitsiyalar va tashqi savdo kabi ko'rsatkichlar o'zaro ta'sirda bo'lib, vaqt o'tishi bilan o'zgarib boradi. Shu asosda iqtisodiy tizimning kelajakdagi holati matematik modellar orqali prognoz qilinadi.

Keng qo'llaniladigan modellar qatoriga quyidagilar kiradi:

- VAR — Vector Autoregression modeli;
- VECM — Vector Error Correction Model;

- DSGE — Dynamic Stochastic General Equilibrium modeli.

Amaliyotda ushbu yondashuv mintaqaviy iqtisodiy xavf-xatarlarni oldindan aniqlash va ssenariy tahlillarini amalga oshirish imkonini beradi. Masalan, neft narxlarining keskin o'zgarishi yoki global moliyaviy inqirozlarning hududiy iqtisodiyotga ta'siri modellashtirilishi mumkin. Shuningdek, turli ssenariylar orqali davlat siyosati qarorlarining ehtimoliy natijalari baholanadi. Bu esa strategik rejalashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Dinamik modellashtirishning asosiy afzalliklaridan biri — prognozlash aniqligining yuqoriligi va iqtisodiy jarayonlarni tizimli tarzda aks ettirish imkoniyatidir. Biroq ushbu yondashuv murakkab matematik apparatni, katta hajmdagi ishonchli statistik ma'lumotlarni hamda yuqori darajadagi iqtisodiy modellashtirish kompetensiyalarini talab qiladi. Shu sababli natijalar ayrim hollarda parametrlar tanlovi va model tuzilishiga sezgir bo'lishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xalqaro tajribalar tahlili shuni ko'rsatadiki, mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholash zamonaviy iqtisodiy fan va siyosiy amaliyotda alohida yo'nalish sifatida shakllangan bo'lib, u faqat makroiqtisodiy ko'rsatkichlar bilan cheklanib qolmaydi. Rivojlangan davlatlar amaliyotida iqtisodiy xavfsizlikni baholash tizimi tobora murakkablashib, ko'p o'lchovli va integrallashgan modellarga asoslanayotgani kuzatilmoqda. Bu esa hududlarning iqtisodiy holatini faqat "barqaror" yoki "nobarqaror" kabi sodda tasniflar orqali emas, balki ularning ichki tuzilishi, zaif nuqtalari va rivojlanish salohiyatini kompleks baholash orqali tahlil qilish imkonini bermogda.

Shu bilan birga, xalqaro amaliyotda integral indikatorlar tizimi yetakchi o'ringa chiqmoqda. European Union mamlakatlarida mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholashda iqtisodiy, ijtimoiy, institutsional va innovatsion omillar yagona tizim doirasida tahlil qilinadi. Mazkur yondashuv iqtisodiy xavfni faqat moliyaviy yoki ishlab chiqarish ko'rsatkichlari bilan emas, balki inson kapitali va davlat boshqaruvi sifati bilan ham bog'lash imkonini beradi. Natijada mintaqaviy rivojlanish siyosati yanada muvozanatli va maqsadli shakllantiriladi.

Bundan tashqari, United States, Canada va United Kingdom amaliyotida riskka asoslangan hamda dinamik modellashtirish yondashuvlari ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu yondashuvlar mintaqaviy iqtisodiyotni statik holat sifatida emas, balki tashqi va ichki shoklarga nisbatan doimiy o'zgaruvchan tizim sifatida talqin qiladi. Ssenariyli tahlil, ekonometrik modellar va prognozlash usullari orqali iqtisodiy xavf-xatarlarni oldindan baholash imkoniyati yaratiladi. Bu esa davlatlarga ehtimoliy inqirozlarning oldini olish va ularning salbiy ta'sirini kamaytirishda muhim strategik ustunlik beradi.

Shuningdek, South Korea, Japan va Singapore tajribasi innovatsion va raqamli iqtisodiyotning iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashdagi muhim rolini namoyon etmoqda. Raqamli infratuzilma, innovatsion ekotizim va texnologik rivojlanish mintaqalarning uzoq muddatli raqobatbardoshligini belgilovchi muhim omillardan biri sifatida qaralmoqda. Shu bilan birga, ekologik va "yashil iqtisodiyot" yondashuvlarining ahamiyati ham tobora ortib bormogda. Barqaror rivojlanish konsepsiyasi asosida tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va ekologik muvozanatni saqlash iqtisodiy xavfsizlikning ajralmas qismi sifatida e'tirof etilmoqda.

Mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholash bo'yicha xalqaro tajriba o'zaro bir-birini to'ldiruvchi turli yondashuvlar majmuasidan iborat tizim sifatida shakllangan. Eng samarali modellar makroiqtisodiy barqarorlik, ijtimoiy tenglik, institutsional sifat, innovatsion salohiyat va ekologik barqarorlik omillarini uyg'un holda birlashtiradi. Shu bois mintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni baholashning istiqboldagi samarali yo'nalishi yagona usulni emas, balki integrallashgan, dinamik va ko'p omilli tizimlarni yanada rivojlantirishni taqozo etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. F.A. Xamidova. O'zbekiston hududlarining moliyaviy-investitsion faolligini oshirishda iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash masalalari. Monografiya. – Toshkent: "Iqtisod-Moliya", 2023. – B. 212.
2. OECD. Regional Development Outlook: Building Resilient Regions. – Paris: OECD Publishing, 2023.
3. World Bank. World Development Report: Risk and Resilience. – Washington, DC, 2024.
4. International Monetary Fund. World Economic Outlook: Regional Economic Dynamics. – International Monetary Fund, 2023.
5. European Commission. Regional Competitiveness Index Report. – Brussels, 2023.
6. United Nations. Sustainable Development Goals Report. – New York, 2022.
7. Asian Development Bank. Economic Indicators and Regional Resilience in Asia. – Manila, 2023.
8. International Monetary Fund. Fiscal Monitor: Managing Public Risk. – Washington, DC, 2022.
9. World Intellectual Property Organization. Global Innovation Index 2025.
10. World Bank. Access to Finance for Jobs and Growth MPA Phase 1 – Uzbekistan. – 2024.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokr ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2024. № 11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

